

УДК 658.012

**НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ
«ЛОГІСТИКА»****Вечеров В.Т., д.т.н.****Черчата А.О., к.е.н.***Придніпровська державна академія будівництва та архітектури*

У статті розглянуто погляди іноземних та вітчизняних вчених на визначення науково-понятійного апарату логістики. У результаті проведення порівняльного аналізу сутнісно-змістовних характеристик поняття «логістика» було виявлено моменти узгодження та суперечностей щодо її трактовки. Виокремлено такі терміни як управління, потоки матеріалів, інформації та фінансів, рух продукції від виробника до кінцевого споживача, оцінка витрат просування товарів, зроблено акцент на мінімізацію витрат, тобто підкреслюється оптимізаційна роль логістики, а також акцентується увага на інтеграції складових потокового процесу, що є головним елементом логістичної концепції. На підставі аналізу надане авторське тлумачення логістики з урахуванням галузевої специфіки. Обґрунтовано, що логістика будівельного підприємства – це сукупність інструментів, форм, методів і процесів організації і управління бізнес-процесами (потоковими процесами підприємства) з забезпеченням узгодженості функціонування цих потоків та мінімізації витрат для найбільш ефективного та оптимального досягнення загальнофірмових цілей.

Ключові слова: логістика, управління, потоки, мінімізація витрат, логістика будівельного підприємства

UDC 658.012

**SCIENTIFIC APPROACH TO DEFINITION FORMATION
«LOGISTICS»****Vecherov V., Dr.of Techn.Sc.****Cherchata A., PhD in Economics***Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture*

The article deals with foreign and domestic scholars' views as for the definition of the scientific and conceptual apparatus of logistics. As a result of comparative analysis conducting of core and meaningful characteristics of the term «logistics» it was brought out the moment of agreement and disagreement of its interpretation. It was distinguished such terms as management, flow of material, information and finances, product motion from the manufacture to the end consumer, the assessment of sales promotion costs; it was emphasized on the costs minimization, that is to say, it is stressed the optimization role of logistics, and it is also focused the attention on the

integration of the components of the streaming process that is the main element of the logistics concept. On the basis of the analysis the author's logistics interpretation based on the branch particularity is given. It is also proved that building enterprise logistics is a set of tools, forms, methods and processes of the organization and business process management (enterprise's flow processes) with the ensuring of functioning agreement of these flows and costs minimization for the most efficient and optimal firm's goals achievement.

Keywords: logistics, management, flows, costs minimization, building enterprise's logistics

Актуальність проблеми. Сьогодні в умовах загострення конкуренції та посилення невизначеності ринкового середовища постійно ускладнюється процес ефективного управління наявними ресурсами підприємств.

Сучасний етап розвитку України ускладнює процес ведення бізнесу і потребує ефективного використання всіх ресурсів – як внутрішніх, так й зовнішніх, наявності інформації різного роду та всебічних знань практики ефективного управління.

Розглядаючи підприємства в контексті управління, слід зазначити, що для них притаманним є використання сучасних моделей, методів та інструментів тощо. Усі ці поняття нерозривно пов'язані з терміном логістика, який до теперішнього часу не має остаточного визначення.

Саме логістика сприяє ефективному управлінню потоками, функціонуючими на внутрішньому та зовнішньому рівні підприємств, у зв'язку з чим виникає необхідність поглибленого дослідження суті та аналізу даного поняття з метою обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями логістики займалися багато закордонних і вітчизняних вчених, зокрема Джеймс С. Джонсон, Дональд Ф. Вуд, Роберт Хенфілд, Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Д. Уотерс, Л.М. Гаджинський, В.І. Сергєєв, В.В. Дибська, В.С. Лукинський, В.І. Зайцев, Ю.М. Неруш, А.А. Крикавський, Є.В. Миротін, К.М. Таньков, О.М. Тридід, Т.О. Колодизєва.

Проте подальше вивчення зазначеної категорії не витрачає своєї актуальності й сьогодні. Неоднозначність теоретичних положень та наявність суттєвих розбіжностей серед дослідників потребує системного наукового аналізу, виявлення спільного в цьому контексті та наявних розбіжностей.

Мета статті – дослідження сутнісно-змістовних характеристик поняття «логістика», зокрема визначення і аналіз цієї дефініції.

Виклад основного матеріалу. Досвід розвинутих країн свідчить, що логістиці належить стратегічно важлива роль в сучасному бізнесі.

Як визначають [1], розширене розуміння логістики включає такі аспекти:

- логістика вивчає та оптимізує потоки всіх видів у їх взаємозв'язку;

- логістика сприяє адаптації, стійкості підприємств в швидкоплинному ринковому середовищі;

- логістика розглядає увесь ланцюжок руху економічних потоків: «закупівля сировини – виробництво – розподіл – споживання» (логістика може розглядатися як алгоритм перетворення ресурсів в постачання готової продукції відповідно до вимог споживача);

- логістика спрямована на оптимізацію діяльності на основі координації та інтеграції дій, які беруть участь у ланцюжку фірм.

Такий розширений підхід до розуміння логістики дозволяє вивчати особливості всіх процесів, які пов'язані з потоками ресурсів (матеріальних, інформаційних, фінансових тощо), тобто їхнім розподілом у часі та просторі. Логістика – один з прикладних розділів менеджменту, що вивчає закономірності організації й управління матеріальними й супутніми їм іншими поточковими процесами в економічних системах різних рівнів [2].

Повне визначення завдань логістики може бути зроблено на основі її розуміння в контексті поєднання всіх компонентів, що сприяють ефективному поєднанню простору і часу. Високоєфективна ринково-орієнтована економіка може бути сформована із застосуванням наукового апарату логістики.

Тому окремого аналізу потребує розгляд саме цієї категорії.

Поняття «логістика» має широку сферу аспектів використання, тому достатньо повне його уявлення передбачає розгляд трактувань, що визначаються різними авторами (табл. 1.).

Водночас слід підтримати Р.Р. Ларіну [3] щодо відсутності як у закордонній, так і у вітчизняній літературі єдності визначень логістики. Це пов'язано безпосередньо як з еволюцією концепції логістики, так і зі зміною об'єкту її уваги (розширенням через розповсюдження логістичних операцій на взаємодію зі споживачами, постачальниками та іншими контрагентами).

Таблиця 1 - Існуючі підходи до визначення логістики

№ п/п	Автор / джерело	Зміст категорії
1.	А.Н. Новіков, С.А. Уваров [2]	Логістика – це сукупність матеріальних, транспортних, фінансових, грошових, трудових та інформаційних потоків
2.	Є.В. Крикавський, Н.В. Чернописька [4]	Логістика – це процес управління достатнім та ефективним (з точки зору витрат та часу перебігу) потоком запасів сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, послуг, фінансів та супроводжуючої інформації від місця виникнення цього потоку до місця його споживання (включаючи приймання, відправлення, внутрішнє і зовнішнє переміщення) з метою повного задоволення потреб споживачів
3.	А.М. Гаджинський [5]	Логістика – процес управління рухом та зберіганням сировини, компонентів та готової продукції в господарському обороті з моменту уплати грошей постачальникам до моменту отримання грошей за постачання готової продукції споживачу
4.	Є. В. Крикавський [6]	Логістика – це наука про оптимальне управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптивних системах із синергічними зв'язками
5.	С.Д. Джонсон, Ф.Д. Вуд, Л.Д. Вордлоу, Р.П. Мерфі-мл. [7]	Логістика – це процес планування, реалізації та контролю ефективних та економічних з огляду на витрати переміщення та зберігання матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції, а також одержання інформації про постачання товарів від місця виробництва до місця споживання згідно з вимогами клієнтури
6.	Б.К. Плоткін [8]	Логістика – це наука дисципліна про управління потоками в системах
7.	А.Г. Кальченко [9]	Логістика – це наука, що вирішує питання матеріальних та інформаційних потоків з товароруху (сировини, матеріалів, запасних частин), тобто з поставок
8.	Ю.М. Неруш [10]	Логістика – це наука та мистецтво управління матеріалопотоком
9.	Ю.Ю. Неймарк [11]	Логістика – це наука про раціональну організацію виробництва, транспорту та розподілу, що комплексно з системних позицій охоплює питання постачання підприємства, організації промислового виробництва, розподілу (товароруху) та збуту готової продукції
10.	Б.А. Анікін [12, с. 10-11]	Логістика – це сукупність способів та методів ефективного управління товарними потоками із забезпеченням найменших витрат та високого рівня організації та здійснення процесів постачання, управління товарним ринком, виробництва та збуту, включаючи післяпродажне обслуговування
11.	А.І. Семененко [13]	Логістика – це сукупність різних видів діяльності з метою отримання з найменшими витратами необхідної кількості продукції в встановлений час та встановленому місці
12.	А.Н. Родніков [14, с. 86]	Логістика – це наука про планування, контроль та управління транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними та нематеріальними операціями, що здійснюються в процесі доведення сировини та матеріалів до виробничого підприємства, внутрішньозаводської переробки сировини, матеріалів та напівфабрикатів, доведення готової продукції до споживача у відповідності до інтересів та вимог споживачів, а також передавання, зберігання та обробки відповідної інформації

Систематизовано авторами

У всіх наведених визначеннях логістику розглядають як управління потоками. З урахуванням різних точок зору можна стверджувати, що логістика – це комплексна система оптимізації матеріального та пов'язаного з ним потоків, що забезпечує доставку потрібного товару, в потрібній кількості, в потрібному асортименті, за потрібною ціною, в потрібний час, в потрібне місце за оптимальними маршрутами і з мінімальними витратами і в середині бізнес-структури, так і поза нею.

У більшості трактувань логістики [4, 5, 8, 10, 11, 12] містяться такі терміни як управління, потоки матеріалів, інформації та фінансів, рух

продукції від виробника до кінцевого споживача, оцінка витрат просування товарів. Автори [12, 7, 13] роблять акцент на мінімізацію витрат, тобто підкреслюється оптимізаційна роль логістики. В визначеннях [2, 4, 14] акцентується увага на інтеграції складових потокового процесу, що є головним елементом логістичної концепції.

Таким чином, можна зробити висновок, що під логістикою звичайно прийнято розуміти управління матеріальними (або сервісними) та пов'язаними з ними інформаційними та фінансовими потоками з метою зниження загальних витрат на просування товару (послуги) від виробника до кінцевого споживача.

Звертаючи увагу на галузевий аспект, науковці [15] визначають, що логістика будівництва – це наука і практика управління економічними потоками і запасами в будівництві з метою досягнення інвестиційних цілей з оптимальними витратами, а також сукупність методів та процесів ресурсного забезпечення будівництва, яка організована в цілісну систему управління будівельним виробництвом. Тоді необхідною умовою здійснення логістичного управління є логістизація будівельної діяльності. Це означає, що будівництво розглядається з позицій потокової концепції, з позицій потоку – руху та динаміки.

Погоджуючись з даними тлумаченнями та розширюючи їх, визначаємо, що у більш деталізованому сенсі логістика будівельного підприємства – це сукупність інструментів, форм, методів і процесів організації і управління бізнес-процесами (потоковими процесами підприємства) з забезпеченням узгодженості функціонування цих потоків та мінімізації витрат для найбільш ефективного та оптимального досягнення загальнофірмових цілей.

Оскільки з точки зору логістики будівництво є сукупність потоків – фінансових, матеріальних, трудових, інформаційних, то логістичне управління спрямоване на оптимізацію всього будівельного циклу.

Висновки. Таким чином, у результаті теоретичного узагальнення наукових положень визначено, що логістика забезпечує рух потоків (матеріальних та пов'язаних з ними), узгоджує діяльність функціональних сфер підприємства та оптимізує витрати.

За результатами проведеного порівняльного аналізу визначень логістики було виявлено моменти узгодження та суперечностей щодо їх трактовки. Беручи до уваги виявлені розбіжності у дефініціях

визначення логістики, автори зауважують на необхідності подальшого розвитку теорії і практики з врахуванням особливостей реалій української теорії та практики ведення бізнесу.

Науковою новизною роботи є впровадження авторського тлумачення терміна «логістика будівельного підприємства».

На основі аналізу теоретичних аспектів праць багатьох авторів та сформульованого власного розуміння категорії логістики подальші дослідження доцільно спрямувати на формування економічного механізму застосування логістичного інструментарію в удосконаленні діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стаханов В. Н. Логистика в строительстве: учебное пособие / В.Н. Стаханов, Е.К. Ивакин. – М.: «Издательство Приор», 2001. – 176 с.
2. Новиков О. А. Коммерческая логистика / О. А. Новиков, С. А. Уваров. – СПб: Изд-во СПбУЭФ. 1995. – 110 с.
3. Ларіна Р. Р. Логістичний підхід до управління макро- і мікроекономічними системами: монографія / Р. Р. Ларіна, О. Г. Череп, О. А. Лисенко – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 215 с.
4. Крикавський Є. В. Логістичні системи: навч. посіб. / Є. В. Крикавський, Н. В. Чернописька. – Львів: В-во Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 264 с.
5. Гаджинский А. М. Логистика: учебное пособие / А. М. Гаджинский. – М.: Информ.-внедренч. центр «Маркетинг», 2007. – 408 с.
6. Крикавський Є. В. Логістика. Основи теорії : [підручник]. – 2-е вид., доп. і переробл. / Є. В. Крикавський. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (інформаційно-видавничий центр «Інтелект+») Інститут післядипломної освіти, «Інтелект-Захід», 2006. – 456 с.
7. Современная логистика / С. Д. Джонсон, Ф. Д. Вуд, Л. Д. Вордлоу, Р. П. Мерфи-мл. – 7-е изд. – М.: Вильямс, 2002. – 624 с.
8. Плоткин Б. К. Введение в коммерцию и коммерческую логистику: учеб. пособие. – СПб: СПб ГУЭФ, 1996. – 171 с.
9. Кальченко А. Г. Логістика: навч. посіб. / А. Г. Кальченко. – К. : КНЕУ, 2006. – 472с.
10. Неруш Ю. М. Коммерческая логистика / Ю. М. Неруш. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 271 с.

11. Неймарк Ю. Ю. Логистика производственных процессов / Ю. Ю. Неймарк. – М.: Изд. ГОУ ВПО ГУУ, 2003. – 119 с.
12. Аникин Б. А. Логистика / Б. А. Аникин. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 327 с.
13. Семенов А. И. Предпринимательская логистика / А. И. Семенов. – СПб: Политехника, 1997. – 349 с.
14. Родников А. Н. Логистика: терминологический словарь / А. Н. Родников. – М.: Экономика, 1995. – 251 с.
15. Гойко А. Ф. Оптимізація управління бізнес-процесами будівельних підприємств в умовах економічної кризи / А. Ф. Гойко, В. А. Скакун, Л. В. Сорокіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 8 (98). – С. 58 – 66.